

Velja v Ljubljani in
po pošti:

celo leto . . . K 120—
pol leta . . . 60—
četrt leta . . . 30—
za mesec . . . 10—

Za inozemstvo:

celo leto . . . K 140—
pol leta . . . 70—
četrt leta . . . 35—
za mesec . . . 12—

Na pismene naročbe brez
poštne dajatve se ne
moremo ozirati.

Novi naročniki naj pošiljajo
naročnino po nakaznici.

glasi se zaračunajo po
orabljem prostoru in sicer
1 mm visok ter 55 mm
širok prostor za enkrat 1 K,
za večkrat popust.

Uredništvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 6/I.
Telefon št. 360. — Upravištvo je na Marijinem trgu
št. 8. Telefon št. 44.

Izhaja vsak dan zjutraj.
Posamezna številka velja 60 vin.

Vprašanjem glede inseratov i. dr. se naj priloži za odgo-
vor dopisnica ali znamka. — Dopisi naj se frankirajo. —
Rokopisi se ne vračajo.

Vlada ne prevzame gledališča.

(Poročilo glej v listu.)

Italijanska neodkritosrčnost.

Novoletna voščila ministrskega
predsednika Nittija Jugoslaviji.

LDU, Beograd, 1. jan. Ministrski
predsednik in zastopnik ministra za
zunanje stvari g. Davidovič je ob
Novem letu poslal brzogovorne čestit-
ke vsem predsednikom ministrstev
zaveznih držav. Na te brzogovorne
pozdrave le dosedaj prišel samo od-
govor predsednika italijanskega mi-
nistrskega sveta Nittija, ki se glasi:
Nj. ekselenci g. Davidoviču, pred-
sedniku ministrskega sveta države

SHS, Beograd. Zahvaljujem se Vam
za Vaše čestitke in nočem čakati
Vašega Novega leta, da bi izrekel
svoje najsrčnejše želje za Vašo ose-
bo in za Vašo domovino. Nadejamo
se, da bo novo leto utrdilo v miru
zvezo plemenitega vojaškega brat-
stva s hrabrimi Srbi in da se ustvari
nova atmosfera zaupanja in ekono-
mskega in kulturnega sodelovanja z
vsemi Jugosloveni na največjo srečo
in resnično blagostanje najinih dveh
držav. Nitti.

Italijani se odreka- ju Visu?

Izvirno poročilo »Jugoslavije«.

Beograd, 2. jan. Kakor poročajo
iz Pariza so začeli italijani popu-
ščati že tudi v vprašanju otoka Visa.
Baje bi bili pripravljeni se otoku od-
povedati, ako bi velesile garantirale
njega nevtralizacijo. Jugoslavija bi
ga ne smela nikdar uporabljati za
oporišče svojim vojnim ladjam.

Državni krediti za aprovizacije.

LDU, Beograd, 1. jan. Minister za
prehrano je odobril nastopne kre-
dite: Kot obratno glavnicu za naba-
vo hrane, podporo aprovizacijskih,
konzumnih in poljedelskih združenj
v katerikoli pokrajini, in sicer za Hr-
vatsko 9 milijonov kron, za Slove-
nijo 12 in pol milijonov kron, za Bo-
sno in Hercegovino 15 milijonov K,
za Dalmacijo 9 milijonov kron in za
Vojvodino 4 in pol milijone kron. Ti
krediti so odobreni za leto dni brez
obresti.

Angleži hočejo tudi Carigrad.

LDU, Pariz, 2. jan. »Matin« piše
o turškem vprašanju, da je skoro go-
tovo, da pride Carigrad pod angle-
ško varstvo, ter da bo Angleška
stražila tudi morske ožine. Sedež
turške vlade bo Brusa ali Konja.

Krona in dinar.

Včeraj se je vršila v deželno-
zborni dvorani v Ljubljani anketa
gospodarskih in drugih interesiranih
krogov demokratske stanke o va-
lutnem vprašanju. Ankete so se ude-
ležili med drugimi minister dr. Kra-
mer, deželni predsednik dr. Žerjav,
župan dr. Tavčar, več narodnih za-
stopnikov, odposlanci iz Celja, Ma-

ribora itd. Predsedoval je predse-
dnik JDS dr. Kukovec.

Minister dr. Kramer in član va-
lutne komisije dr. Brezigar sta po-
dala stvarne referate o današnjem
štetju valutnega problema. Slikala
sta boj, ki se je razvil v Beogradu
med pristaši krone in dinarja in na-
vajala argumente obeh strank. Pri

tem sta oba še posebno poudarjala,
da je krivično, ako se očita prista-
šem velike relacije na škodo krone,
da hočejo oškodovati novoosvobo-
ljne pokrajine. Saj bodo slabe posledice
zamenjave, zlasti znižanje di-
narske vrednosti, zadele v isti meri
Srbijo kakor ostale pokrajine. Za
gospode, ki se zavzemajo za zame-
njavo 1 : 4 so merodajni edino
stvarni razlogi, in oni so trdno uver-
jeni, da ravnajo v splošno korist. To
velja zlasti tudi za finančnega mi-
nistra dr. Veljkovića samega, kate-
remu pa je treba brezpogojno pri-
znati, da so njegovi nameni čisti in
pošteni.

Po obeh referatih se je razvila ži-
vahna in zanimiva debata, ki je tra-
jala z enournim opoldanskim odmo-
rom od 10. ure predpoldne do 5 ure
popoldne. Vsi govorniki so poudarja-
li točko, v kateri se stinja danes
več ali manj vsa slovenska javnost.
Opozarjali so na nepregledne gospo-
darske posledice, ki bi jih imela za-
menjava 1 : 4, zlasti na neizbežno,
horenomo naraščanje dražine, ka-
kor tudi na to da bo vsled zamenja-
ve padel v vrednosti tudi dinar,
tako da bi bili njegovi posestniki
udarjeni z nami vred. Današnje gos-
podarske razmere še niso godne
za tako dalekosežne gospodarske
operacije, zato naj se ukrene samo
nekak provizorij. Glavno je, da se
nadomesti današnja novčanica z
drugo, ki se ne bo dala tako lahko
ponarediti. Zamenja naj se ali pari,
vse drugo pa se uredi kasneje.

K sklepu je bila sprejeta nasled-
nja resolucija, ki služi kot instrukci-
ja za strankine zastopnike v Beo-
gradu.

»Uvažuje edino interes države
in širokih slojev naroda, so zastop-
niki gospodarskih organizacij na se-
stanku JDS de 2. januarja 1920 skle-
nili soglasno: 1. Ko gre za unifi-
kacijo dveh valut v državi, smatramo,
da je napačno, vzeti za podlago
krepkejšo valuto; neizbežno je nam-
reč, da potem tudi ona devalira in
že itak težko prizadete lastnike
slabše talute potegne za seboj v to-
likratnem razmerju, za kolikor je
bila izmenjana za krepkejšo. Ako bi
sprejeli po načrtu g. finančnega mi-
nistra dvovalutno novčnico, v tej fik-
ciji ne bi bilo nič drugega, nego defi-
nitivna relacija. Cene vseh predme-
tov bi poskočile in z njimi plače in
meze. Perturbacija v gospodar-
sko zelo razvitih delih države bi
bila naravnost usodna. Edino pri-
merno je, da se vzame edinica za
slabše valute in na to zastavi vsa
moč, da se okrepi z resno fundaci-
jo in smoteno gospodarsko, zlasti
izvozno politiko.

2. Zato ne moremo pristati na iz-
menjavo na temelju kake relacije,
temveč smatramo kot edino možno
rešitev, da se izvede izmena al pari
za krone. Pri tem pa uvidevamo, da
treba ščititi lastnike in interese

starega dinarja; to pa se na drug
način more zgoditi mnogo bolj do-
sledno, kakor z nameravanim načr-
tom g. ministra Veljkovića, ki bi
devaliral dinar v cilju današnje
vrednosti krone in občno prizadel
dinarskega upnika. Pripravljeni smo,
priti dinarskemu interesu naproti
s tem, da se da staremu dinarju
možnost sukcesivne izmenjave po
ugodnem kurzu, da se plačilo dinar-
skih terjatev olajša s primerno ured-
bo in da se mu pri začasni določitvi
kovinske podlage zagotovi primerno
razmerje.

3. Uvidevamo važnost končne
rešitve valutnega vprašanja: ven-
dar ni tolika, da bi jo morali po vsa-
ki ceni izprovesti hipno s silo proti
jasni volji ogromne mase interesira-
nih. Zato smo pripravljeni, prista-
ti na to, da se meritev izmenjave še
za kratko dobo odgodi, tembolj, ker
bo potem dana parlamentu možnost
odločitve: nemudoma pa naj se iz-
menja biljevana krona za novo
novčnico.

K rimskemu paktu.

G. Tomo Šorli se obrača v več-
rajsnji »Jugoslaviji« proti mojim iz-
vajanjem pod naslovom »Zaupno« v
tem listu od 31. dec. 1919. Akcije na-
šlih emigrantov v tujini med vojno,
so tako neznane, da nam mora biti
dobrodošla vsaka taka vest — zlasti
če jo da neposreden delavec kot je
to bil g. T. Šorli, v svoji repliki se mi
pa zdi, da g. Šorli napačno interpre-
tirajo moj sestavek.

Delovanja jugoslovanskega od-
bora jaz nikakor ne mečem v isti koš
kot makinacije raznih velesrbskih
komitejev in to celo poudarjam. Mi-
sel je bila le ta, da nismo imeli zu-
naj enotne organizacije, in to trdi
tudi g. Šorli — da je Italija makijave-
listično izrabila to naše nesoglasje in
da je nastal končno iz tega tisti rim-
ski pakt, o katerem si upam pa jaz
dvomiti. Če nam je toliko koristil kot
bi bil moral — in upam si tudi dvo-
miti če je tak pakt sploh pakt, ko ne
veže merodajnih oseb. Da seveda
pri tem ostro ločim kreature — kot
so bili zunanji razni velesrbski
agenti — od krogov jugoslovanske-
ga odbora, o tem naj bo g. Šorli pre-
pričan. Kaj so delali v Švici g. Oh-
steri, Flesch in Granello pa je v zve-
zi z rimskim kongresom — za to
zvezo je pa seveda vedela sama Ita-
lija in to sem mislil, ko sem zapisal,
da so Jugoslovani zagrabili za vabo,
trnka pa niti opazili niso. Pred pa-
riško konferenco smo prezrili kot be-
rači radi takih nesoglasij med seboj;
da smo veljali v Parizu za sovraž-
nike, ker nismo bili priznani in da
nam je to nepriznanje priborila sta-
roradikalna klika ter njen aparat, to
je pa prvi povedal slovenski javnosti
baš pisec teh vrstic v nemalo začu-
denje in ogorčenje poštenih Kranj-

cev, ki so se peljali gledat našo dele-
gacijo v Pariz in prinesli domov po-
ročila o gracioznih pariških stroje-
piskah, finih smodkah, bosnijski
zumanosti g. Vesnića ter proglasili
urbi et orbi, da je slepec ali slepar
kdor trdi, da naša stvar v Parizu ni
v dobrih rokah. V tej moji sodbi pa
mislim da se z g. Šorlijem — zlasti
glede na srbijske radikalce — po-
polnoma strinjava. S.

Prometna kriza v Jugoslaviji.

Od Avstroogrške je Jugoslavija
podedovala železniški park in pri-
tlikline v najslabšem stanju. V času
vojne se je promet podvojil, repara-
ture so se se pa vsled pomanjkanja
delavnih moči in materiala znatno
zmanjšale. Nešteto vagonov in loko-
motiv je izranžiranih in leži po po-
stajah, kjer gnijejo in rjavijo. Zato se
je treba takoj lotiti popravka. Jugo-
slavija ima dovolj večjih delavnic v
Zagrebu, Mariboru, Subotici in Beo-
gradu. Če pa nima dovolj strokovno
izobraženih delavcev, si jih mora pre-
skrbeti, da bodo mogli popraviti že-
lezniški park tako, da bo zopet upo-
raben. Za prvo pomoč pa si mora na-
ša država kupiti še nekoliko lokomo-
tiv v Nemčiji.

Poleg tega mora Jugoslavija že-
lezniško politiko utrditi in ji dati naj-
novejši konstelaciji odgovarjajočo prav-
ce. Vse železnice na ozemlju bivše
Avstroogrške so tako zgrajene, da
gravitirajo proti Dunaju in Pešti. Na-
ša naloga je, da obrnemo železniške
proge proti našim centrom Zagrebu,
Beogradu in Ljubljani. Ker pa ne bo-
mo mogli takoj graditi novih prog,
bomo predvsem morali dograditi naj-
potrebnejše zveze in pojačati že ob-
stoječe proge.

Proga Zidanimost-Beograd mora
postati dvotirna. Za prvi začetek bo-
mo morali zgraditi še en par tračnic
na progi Zidanimost-Sisak savska
postaja. Tako bo vzpostavljena do-
bra zveza Beograd-Zagreb-Ljublja-
na. Transporti bodo potovali do Si-
ska z ladjjo, naprej pa po železnici.
V Sisku je treba zgraditi nove in po-
večati dosedanje magazine.

Zelo važen je tudi spoj Krapina-
Rogatec. Par kilometrov tračnic, ki
jih je treba napeljati tukaj, je velike
važnosti. Tako dobimo nov spoj Ma-
ribor - Grobelno - Krapina - Zagreb. S
tem bo tudi glavna proga Dunaj-Trst
in postaja Zidanimost, ki je sedaj pre-
obložena, zelo razbremenjena, ker bi
se vsi transporti za Zagreb mogli od
Grobelnega dalje pošiljati na Krap-
ino-Zagreb. Razven tega je ta kraj-
ša od poti čez Zidanimost.

Zelo potrebno je tudi podvostro-
šenje proge Zagreb-Reka, ker je ta
proga in njen podaljšek Zagreb-Beo-
grad naša glavna prometna žila.

Proga Brod-Sarajevo-Split mora
biti normalna, prav tako tudi Stefa-

Kajtimar:

Fragmenta vitae.

ODLOMKI ŽIVLJENJA.

1. Deček in deklica.

Kaj se le ti vedno vtikaš v našo
igro? Ali je to za ženske? Pa je bila
že kdaj ženska voljak? Saj bi se ta-
koj zacmerila, če bi le kje daleč po-
čil top. Če ob nji, bi itak padla mrt-
va na zemljo. — Stran poidi, pra-
vim. Saj tudi nič ne razumeš o naši
igri. — Kaj se režiš in kažeš svoje
bele zobe? Boš imela itak kmalu vse
črne, ker imaš usta vedno polna
sladkarij. Ne? Če pa je naš ata re-
kel, ti boš vedela bolje, seveda, kot
on, ti piše malo. — Stran, pravim
še enkrat. Po glavi te bi, ker ne
ubogaš, če bi mi ne bila preneumna.

Na igre se pač hudo razumeš, a
v šoli, ojej! Kdo pa zna najslabše se-
števati? Pišeš pa tudi — sama pac-
karija, pravi gospod učitelj. In zad-
njič, niti pesmice nisi zna! na namet.

Skoro smilil si se mi, ko so se ti vsi
smejali.

Smilil, kaj? Ne maram, da bi se
ti smilil. Kaki punči že ne. Če mi re-
češ še enkrat kaj tako smešnega, te
prav zares pretepem.

2. Mladenec in mladenka.

Ali vam naj govorim z bese-
dami? Kaj je beseda? Zvok, ki mor-
da srce res ljubeče objame, ga za-
vije kakor v dehtečo kopreno in ga
vsega omami, a ga morda tudi pre-
straši in odbije. Ena neprevidna be-
seda lahko raztrga vse tiste tajne
niti, ki jih prede in plete usoda od
srca do srca, ena nepremišljena be-
seda lahko podre vse lepe, zlate mo-
stove, ki jih zida ljubezen od duše
do duše.

Zato se bojim besed.

Kako bi naj tudi govoril vam?
Vsem in vsaki bi brž znal govoriti,
vam ne znam. Zakaj za vas bi mo-
rala biti vsaka beseda pesem, sim-
fonija slednih stavek. In kako naj vli-
jem v slabotno posodo besed svoje
misli, ko da je vsaka visok blago-

slov, vsaka skrivnostna molitev
za vas.

Kaj je to zdaj v mojem življenju?
Kakor misel, ki preleteva svetove,
sem bil prost do zdaj. Zdelo se mi je,
da ni nikjer meja moji mladosti, da
ni nikjer ovir mojemu hotenju, da
ga ni človeka, ki bi me zaslužnil s
svojo voljo, s svojo besedo. Zdal pa
je vsa moja volja pri vas, pri vas
vsa svoja moč, pri vas vse moje mi-
slil; nobena se ne more odtrgati in
ločiti od vas. Iščem vas, sledim vam
v sanjah ponoči, in podnevu se obra-
čam kot korak nevede in nehoče ve-
nomer proti vašemu domu. V mraku
blodim v bližini vaše hiše, da vidim
okna vaše sobe, da vidim odsev lu-
či na zastorih. Zavidam luč, ki sme
goreti v vaši bližini in sme gledati
čudovito, presladko vaše obličje: z
nevoščljivostjo in ljubosumnostjo
mislim na svetilko, ki jo je držala
mehka vaša roka. — Vidim na za-
stori včasih vitko silhueto in mi-
slim, da ste vi, ter se je veselim in
sem srečen. Zahrepenim: Ko bi za
hip odgnali zavezo, počasi in pre-

vidno, kakor da čutite mojo bližino
in se hočete prepričati, ali sem res
pod vašim oknom. Kako bi vam bi
hvaležen! Ko bi za trenutek vsaj vi-
del v mračni poljasnosti mraku in
oddaljenosti obrise sladkega vašega
obrazka — kako bi bil srečen!

To je zdaj moje življenje, poprej
tako prosto, tako veselo, naravnost
razposajeno v prijateljski družbi.

Metulj sem, ožgan od ognja vaših
oči; mornar sem, očaran in omam-
ljen od godbe melodičnega vašega
glasu: pozabljam krmariti življenja
čoln — naj plove, kamor ga neso
prijazne ali zle sreče vetrovi; jetnik
sem, vkovan v verige vaše krasote;
suženj sem, ki more in mora slediti
le vam, le vam.

In vendar vem: zdaj šele se mi
je razkrila življenja skrivnost, zdaj
šele živim. Živim pa ves v vas. In
zdaj šele čutim lepoto in sladkost
življenja, ker ljubim . . . ljubim . . .

In zdaj šele umevam visoki zmi-
sel življenja: živeti in delati za ljub-
ljeno bitje.

Gospod, kaj ste storili z menoj?
— Kie je moj ponos, s katerim sem
zrla na moške, na njih občudovanje,
dvorjanjenje in sladkanje? Skoro
smilili so se mi včasih, večkrat so se
mi zdeli smešni. Vedno pa se mi je
zdelo, da ga ni, ki bi me mogel rani-
ti ali celo premagati.

Pa ste prišli vi in ste mi govorili
vsakdanje reči. Niste se mi ne la-
skali, ne mi dvorili, ne mi govorili
bombastično in ne puhlih fraz, ka-
kor jih toliko slišim. In vendar —
vaša priprosta beseda me je ranila,
zmagala me je vaš pogled. Kako ste
me gledali, zakaj ste me gledali ta-
ko? Ali me je že kdaj kak ruošil ta-
ko? Ne vem; čutila vsaj do sedaj ni-
sem nikoli moči moškega pogleda,
pred vašim sem vztrepetala. V stra-
hu ali v radosti, kdo mi pove?

Nikoli se nisem ozrla za moškim,
če sem govorila z njim in sva se lo-
čila. Čutila sem, kako so stali na
mestu, kjer sem se poslovila in jih
pustila, in so gledali za menoj. Pač
sem čutila v srcu taino zadovolj-
stvo, a da bi se okrenila, ne, ne! Pri

Za milijoni.

Roman. — Angleški spisal A. K. Green. Poslovenil Danilo Zorčič.

PRVO POGlavJE.

Na vrhu stopnic nekega newjorškega ateljeja je stala stara ženska. Držala je v roki pismo in skrbno motrila njegov naslov ter ga najvestneje primerjala z imenom na vratih. Hamilton Degraw je čitala tu, Hamilton Degraw je čitala tam. Skrivoma je pogledovala na vse strani, naglo je potisnila pismo pod vrata in urno zbežala po stopnicah.

V ateljeju je sedel mladi umetnik tega imena. Odložil je čopič ter se zatopil v premišljevanje skoro končanega umotvora. Sum naglo odhajajočih korakov pred vrati ga je vzdramil. Ko se ozre, zapazi pismo na tleh; skloni se za njim, ga površno ogleda in odpre. Začuden je čital tole vsebino:

»Gospoda Degrawa prosimo, da priloženo blagohotno sprejme — ter da se odzove danes zvečer ob osmih s papirjem in svinčnikom na 391. številki East-ulice. Za zdaj gre le za posnetek neke preproste skice, pozneje naročimo najbrž večjo sliko. Predmet skice utemeljuje sam, zakaj je potrebno, da se naj delo izvrši ob tako nenavadni uri, tako naglo in vendar z vsjo natančnostjo.

Ako bi bil gospod Degraw zadržan, ga prosimo, da nas nemudoma obvesti.

»Priloženo« je bil bankovec precejšnje vrednosti in podpis, kolikor ga je bilo možno razbrati, se je glasil nekako Andrej Montelli.

»Čudno,« je mrmral mladi mož, ko je pismo prečital in bankovec razgrnil, »vabilo se glasi precej oblastno, toda naročilo je morebiti baš zategadelj zanimivo. Ali se naj spuščam v pustolovščino? Za toliko vsoto se izplača in vrh tega —«. Stavka ni dokončala, toda na obrazu se mu je čitalo, da je bil ravnokar v razpoloženju, ko mu je bil kak vznemirljiv in nenavaden dogodiljak zelo dobrodošel.

»Šele ob osmih,« je ponovil čez nekaj minut, »ob šestih bi mi bilo ljubše.«

Z rahlim vzdihom se je zopet obrnil k sliki na stojalu. Četudi mu je legla zlovoljnost na obraz, vendar je razodevala vsa njegova zunanost nepremagljivo privlačnost za oko in srce; fine poteze obraza, pogled in smehljaj, vse to ga je priklenilo s čarobno močjo na vsakega. Kdor zna kot človek in umetnik ne le po svoji elegantni zunanosti, temveč tudi po višjem duševnem čaru vzbuditi zanimanje in si osvojiti srca, ta mnogo odloča, bodisi v dobrem ali slabem, kakor pač izvršajo njegova dejanja iz sebičnosti ali plemenitosti.

Kako je bilo v duši tega moža, to nam razodene njegovo bodoče početje. Za sedaj nam svedočijo cvetke na oknu in ptica pevka v kletki, da le dostopen milejšim nagibom; medtem ko nam spričujejo meči in puške v rudečini ozadju nad kaminom, da tudi silnejše, moške poteze niso tuje njegovemu značaju. Degraw je velik, ima sive oči, črne lase in brado.

Podoba, na kateri počivajo njegove oči, predstavlja mlado deklico. Ako ni je ga tudi ne zadovolji, n a m slika ugaja. Ljubeznejših potez, sliko popolnejše lepote še ni nikoli noben slikar pričaral na platno; zlatnat sijaj jo obdaja, in sladka nedolžnost, s katero se nam vabeče smehlja, bi odskočevala tudi najbolj razvajenega umetnika za vse njegove trudapolne dneve in v nemiru prečute noči. Toda Hamilton Degraw ni zadovoljen. Mogoče nam razodevajo polglasne besede vzrok njegove nevolje.

»Lepo je, sen je, toda kje naj najdem obraz, za katerim hrepenim? Potrebujem nasprotek za to sliko. To bi imenoval sanje, onega istinitost. V sen bi se zatopil, istinitost bi ljubil. Toda ah, ali biva istinitost, ki bi jo mogel pridružiti tem sanjam? Nikoli je ne bom našel!«

Pol osmih — bilo je meseca maja — je vzel Degraw papir in svinčnik in se odpeljal v gorenje mesto.

DRUGO POGlavJE.

Del mesta, v katerem bi naj poiskal označen naslov, mu ni bil neznan. V duha je že gledal dolge enolične vrste med seboj enakih ka menitih hiš. Ko je dospel na kraj in se ozri za številko 391, bil je prijetno iznenaden, ker je našel dotično hišo v delu ulice, ki je bil med običajnimi popolnoma različen značaj. V sredini vrste je stalo več precej razrušenih poslopij, sezidanih v čudnem slogu, ki so se podala prav slikovito.

Bilo jih je četrto, vsa enake velikosti; svetlorjava barvana, s kipi nad okni in z leseni stebri na prednji strani. Sledovi nekdanjega bogastva, ki so še bili vidni, so povečali, sedanje uboštvo, akoravno je v tem trenutku stala pred eno izmed teh hiš krasna gospodska kočija, katere posestnik je moral biti zelo bogat. Že oddaleč le umetnikovo oko z zadovoljstvom opazovalo ta razpadla poslopja; zato je bil vidno vzradočen, ko je prišel v bližino in videl, da je številka 391 eno izmed teh in ravno pred njim je stala kočija. To se mu je zdela razveseljiva okolnost, sicer bi mislil, da je hiša brez prebivalcev; saj je bila s svojimi trdno zaprtimi okni itak mračna in malo vabljiva.

Za vstop mu ni bilo treba zvoniti, zakaj komaj je stegnil roko za zvoncem, že se odpro vrata, in mlada služabnica z dokaj brezizraznim obrazom mu je pomignila, da naj nemudoma vstopi. V trenutku, ko je prestopil prag, le bila ura v bližnjem cerkvenem stolpu osen.

»To je točnost!« si je mislil umetnik.

Stopil je v temno, prazno vežo. Nihče mu ni prišel nasproti, nobena vrata se mu niso odprla. Začuden nad nevljudnim sprejemom se je ozrl vprašajoče proti služabnici, ki mu je takoj pokazala polzaste stopnice.

»Ali stanuje gospod Montelli v prvem nadstropju?« je vprašal.

Kakor da ga ne sliši, mu je kazala na stopnice. Ali je bila nema? Tako se mu je dozdevalo. Bolj in bolj iznenaden je stopal do prvega oddelka; tu se je ustavil. Tema ga je obdajala tudi tu in nikogar ni bilo na spregled.

Ne, misli si je, v tako stvar se ne maram spuščati. Ze se je namenil, da se obrne, ko se spomni na bankovec v žepu. Za gol nič mi ga gotovo niso poslali, je sklepal, in se začel natančneje ozirati. V temnem prostoru je zapazil četrto vrsto in je potikal na slepo srečo na ena izmed njih. Znotraj je nastal nagel sum, vrata se odpro in stara ženska je pogledala skozi nje. Obraz se ji je razjasnil, ko ga je zapazila, toda spregovorila ni besede. Kakor deklica spoudaj, tako je tudi ona kazala na hišne duri, ki jih naj odpre. Ženska nato izginje in vrata se zopet zapro.

»Prava pustolovščina,« si je govoril umetnik, toda na povratek ni več mislil.

V sobi, v katero je stopil, ni zapazil nič nenavadnega. Kmalu nato je stala starka zopet pred njim in ga odvedla skozi druga vrata v bleščeče razsvetljeno sobano. Svetloba ga je sprva tako zelo omanila, da ni zapazil nič drugega, nego ljubko postavbo odlične dame v najfinjšem oblačilu, ki se je sklanjala čez gosto zastirto posteljo. V naslednji minuti se mu je pogled razjasnil, in umetnik je spoznal, da ni bila to navadna postelja, ampak mrtvaški oder, na katerem je počivalo mrtvo truplo mlade deklice; njenega obraza pa ni mogel videti. Danva se je trudila, da okraši oder in ga obsipa z najizbranejšim in najdražjim cvetjem. Lili je in rože so ležale na tleh ob robu snežnobele volnene odeje, ki je padala v mehkih gobah ljubko na tla in dajala vsemu prizoru nekaj pesniškega, čarobno slikovitega; dve vrsti sveč ob vzglavju in vnožju odra sta povečali utis.

Vse to je učinkovalo kot krasna slika in za trenutek jo je umetnik užival kot tako. Zdaj pa se obrne dama, ki je z njegovim vstopom prekinila z delom, proti umetniku. Visoko se vzravna in njene krasne, temnomodre oči se srečajo z njegovimi z izrazom začudenja in tajne vzhičenosti. Ker pa je umetnik molčal, le celo skoro pozabil se ji pokloniti, je dama nalahno zardela, se naglo okrenila, in predno je zapazil, je v njegovo največje začudenje izginila iz sobane.

Zdaj se je seveda ojunail in ti hotel slediti, toda bilo je prepozno. Predno je dospel do praga, je dama že ostavila hišo in kmalu nato je kočija oddrdala. Čuden dogodok! Ni sicer vedel njenega imena, toda ona je bila, katere čudovito krasni obraz je zapazil nekega dne med množico, in ni ga pozabil, dokler ga ni vtešil na sliko, ki je zdaj najlepši kras njegove umetniške delavnice.

»Ali sanjam?« se je vprašal in se ozrl na stanko, ki ga je privedla v sobano; upal je, da izve od nje ime dame, ki se je odstranila tako nenadoma. Med tem pa se je približal mrtvi postavi na odru in je bil po očarjuči milini marmornatobledega obraza, ki ga je zavzela sele zdaj, tako prevzet, da je pri tem pozabil na vse drugo in kakor okamenel obstal pred njim v strmečem občudovanju.

Ako je ta, ki jo naj slika, koliko zanosal! Mnogo mikavnih obrazov in oblik je živel v njegovi domišljiji, toda takega obraza še ni gledal nikdar! Toliko angelskega v njegovi čistosti in vendar toliko človeškega v izrazu bojestne vdanosti. Le na sukan velikih umetnikov vidiš glave s tako čudovitimi potezami, s tako nežno, obilno brade in lica. Ni živeja lepša ženska na zemlji, kakor je bila ta mrtva. Kar je težni spol v njegovih očeh do tedaj obdajalo s tajnstvenim čarom neizrekljive nežnosti, vse to je ležalo pred njim utelešeno na tesnem prostoru, ozarjeno v bleisku sveč. Njena glava je počivala na belosivni blaznici, obdani z nešteti kodri; eden izmed njih je ljubko valovil čez njene prsi, in umetnik je nehote čakal, da se začne kodrc vsled dihanja gibati — tako malo je bila vsa prikazen podobna mrtvi sliki.

Toda bila je vsa brezgibna, kakor tudi vsčenooblede trepalnice zaprtih oči. In ko se je umetniku vsilila neovrtna gotovost, da je deklica v resnici mrtva, so njegovo notranjost raztrvale bolečine obupa. Ako je dozdal njegovo oko občudovalo žensko milino in krasoto, je spoznal, da je bilo tu zadeto njegovo srce. Custvo, ljubezni podobno, se je vnelo v njem, toda plantelo je za podobo brez življenja, za prsteni oklep brez duše.

Nad lastno nespametjo zarudevajoč se je odmaknil in njegove oči so zopet iskale stanko. Ta ni bila daleč. Sedela je sključena na nizkem stolu v nasprotnem koncu sobane, skrivaje obličje v dlani ter se neprestano gugala, kakor da bi si hotela potolažiti tiho bolest. Ko se ji je približal, je starka dvignila oči, ki so bile suhe, in v njenih prostaskih, skoro zlobnih potezah ni zapazil najmanjšega sledu bolesti.

»Kje je gospod Montelli?« je vprašal umetnik. »Ali ne morem z njim govoriti? Mislil namreč gospoda, ki mi je danes jutraj posla, tole pismo in mi naročil, da napravim sliko.«

Ni mu dala razumljivega odgovora. Mrmrala je sicer nekaj, toda v neznanem jeziku, in umetniku je postala uganka še zagonetnejša.

»Ali govorite angleški?« jo je vprašal.

Gledala ga je s spačenim smehom, očividno ga ni razumela.

»Ali francoski?«

Njen izraz je ostal neizpremenjen; zopet je mrmrala svoje tuje besede, takrat s prosečimi kretnjami.

Umetnik je razumel nekaj laščine, poskusil je z njo svojo srečo, toda z istim neuspehom. Tako je ponavljal edino besedo, ki sta jo razumela oba:

»Montelli, Montelli?« je klical in se oziral, iskaje na vse strani.

Zdelo se mu je, da ga starka razume, kar hoče. Pokazala je proti ulici, nato proti sebi, napravila je poklonček ter položila roko na mapo, ki jo je nosil pod pazduho, ter ga odvedla nato k mrlju.

Ta igra s kretnjami mu je bila jasna: Napravi naj sliko umrle. Priklonil se je, razgrnil mapo in se ni mogel ubraniti neke nejasne bojazni. Starka mu je prinesla stol in mizico, napravila zopet poklonček in se umaknila v ozadje. Umetnik se je vsedel, si pripravil papir in začel motriti svoj predmet.

Slika, ki jo je gledal pred seboj, je bila že sama na sebi dovršen umotvor. Ako bi hotel posteljo, obleko, cvetke in luči sam urediti, bi se mogel ustvariti skladnejše celote. Vse je bilo urejeno, kakor je bilo potrebno, umetnik je je nastavlil svinčnik.

Toda kar bi v drugačnih okoliščinah izvršil z največjo lahkoto, to mu je postalo naenkrat najtežja naloga sveta. Obotavljal se je, omahoval — zagonetnost položaja ga je popolnoma zbegala. Kdo je bila ta mlada deklica? Kdo je bil gospod Montelli? Kdo je ona starka? Kaka bolezen je uničila življenje krasnemu bitju, ne da bi mu zapustila tudi najmanjšo sled svoje uničujoče sile. Niti fino oblikovanim rokam, ki so se bleščale izpod nagubane odeje, ni smrt vtisnila svojega znamenja. Ali morda ni umrla naravne smrti? Ta misel se ni dala zažustiti. — Ali želijo imeti sorodniki ali prijatelji, njeno sliko, ali bi naj služila gosposki v namene, na katere ni maral misliti? Navzočnost starke mu ni dala nikakega pojasnila. Zdelo se mu je verjetneje, da je ta oseba v službi policije, kakor pa da je zaupnica sorodnikov neznege, krasnega bitja, ki je ležalo pred njim.

Ostro nasprotje je vladalo tudi med tem, kar je spadalo k sliki, ki bi jo naj izvršil, in med ostalo sobno opremo. Blago iz dragocene svile in fine mehke volne, bogate vezene in prelepe cvetke so krasile oder. Zunaj čarobnega kroga, ki so ga razsvetljevale voščene sveče, si opazil le obledele in oguljene zastore ter slabo starinsko pohištvo. Vse je pričalo o revščini in neza dovolnosti, le v bližini mrtve deklice sta gospodovala krasota in bogastvo.

Cim dalje je razmišljal o nenavadnem dogodku, tem bolj je bil prepričan, da nima politija opraviti ničesar s to uprizoritvijo. Ne; ako bi ta rabila sliko za svoje namene, bi bila poslala po fotografa in si prihranila luči, cvetke in draperijo. Kak sorodnik, kak prijatelj ali pa le ljubitelj umetnosti si je hotel te čudovite oblike na platno ovekoveti, predno zginejo za vedno. Zategadelj so poslali po njega, umetnika, in ga plačali naprej, da bi se s strahom ne odvrgnil od te tajnstvene naloge. Toda čemu to skrivnostno početje? Zakaj ni bilo nikogar v cel hiši, ki bi mu razumno odgovoril na njegova vprašanja? Ali je bil to slučaj ali namen? Edina oseba, ki bi mu mogla in morda tudi notela pojasniti, ga je po čudni okolnosti, ker mu je bila vzor siiki v njegovem ateljeju, prevo iznenadila. Začudenje mu je vzeło za trenutek besedo, in tako je zbežala prilika, da bi izvedel od nje pravi pomen dogodiljaka. Ali si naj šteje to v srečo ali nesrečo? Ali je bila ta bogata, imenitna, fluočuteča dama morda prijateljica in ljubiteljica umetnosti, ki ga je naročila semkaj? Nič bi ne bilo verjetnejše. In vendar je postala uganka s tem še bolj zagonetna.

V takih mislih je gledal nepremično na negibni obraz pred seboj. Kakor zelo ga je tudi mikal ta pogled, vendar mu je legla koprena pred oči, iz katere se je počasi izluščila podoba neznane dame, ki je stala ravnokar pred njim; ne ona podoba na njegovem stojalu z idealnim izrazom, temveč bitje samo s pristno človeškim zanosom in hrepenenjem v začudenih očeh: obraz poln resnice, dobrote in preprostosti kljub krasoti njenega oblačila. Zakaj ga ni radostno pretresla misel na njo? Zakaj mu ni mogla notranja zadovoljnost napolniti praznote srca in vzbuditi v njem sladkega upanja? Zakaj? — Ker je videl še nekaj mikavnejšega; ker je bila dama zanj sen — pred njim pa je ležala istinitost; ker je za prvo govoril le njegov umetniški čut, za to pa njegovo srce; in zazvenela je v njem struna, ki le doslej molčala, in se tudi ne bo oglasila nikoli več — zakaj deklica je vendar mrtva.

Istinitost — da, našel jo je! Pri teh mislih je strastno prijel za papir in svinčnik. Ne samo za neznanega Montellija hoče ovekoveti in angelsko prikazen; nekaj dragocenejšega si hoče prisvojiti kakor nizkotni denar, ki ga je prejel za plačilo — pravico do umetniške obnovitve teh potez, ki ga bodo odslej neprestano spreminjale kot najvišji vzor.

Navdušenje mu je vodilo svinčnik. Na veliki pol pred njim se je začel prikazovati v krasnih obrisih obraz sladke spavačice.

Preveč je bil zamišljen v svoje delo, da bi se ozrl na stanko, ki je sedela na stolu za njim. Drugače bi se pač začudil, zakaj mu s pogledom sledi tako pazljivo in vendar tako skrivoma, zakaj odmiha od njega oči samo toliko, da se ozre na uro, nato na deklico in zopet nanj. Nekaj tajnstvenega je bilo v njenem vedenju; mrzličava vznemirljenost njenega obraza je naraščala, čim bolj se je pomikal kazalec na uri proti devet. Očividno je pričakovala, da nastopi odmor; toda kakšen?

Vse to se je godilo za hrbtom umetnikovim neopaženo; zanj je bilo v tem trenutku življenje, upanje in ljubezen združeno v potezah svinčnika. V tem navalu ustvarjanja bi ga ne moglo prav nič motiti; vsak ropot in klic bi brez sledu izzvenela v njegovi bližini. Toda niti najmanjšega glasu ni bilo čuti; celo tajnstvena čuvajha za njim se je komaj drznila dihati. Ka je začela ura biti, so bili ti lahni udarci preveč za njene ostarele živce; planila je pokonci in se nato spihajoč zgrudila na stol ter trdno stisnila roke, kakor da hoče pomiriti srčne utipe.

Umetnik je nadaljeval z delom.

Namah se je izvršila izprememba v hiši. Nihče ni vstopil, in vendar se je zdelo, da ni več isti prostor. Nekaj nenavadnega, neumljivega se je dogodilo, nekaj, kar je Hamiltonu Degrawu pognalo potne srage na čelo in kar je vznemirljenost starke povečalo do viška. Kaj neki je bilo? — Umetnik je prisluškoval s pridržanim dihom. Kako mučna je ta tišina! In zdaj zopet — rahli vzdih — komaj kot dih in vendar tako čudovit, poln obetov, da je umetnik planil kot na vznemut raz svoj sedež. Enako se je dvignila tudi starka. Ko je zapazila njegovo razburjenost, se je zadovoljno nasmehnila. Morda je tudi ona slišala vzdih, toda ni prihitela bliže, nego je ostala na svojem prostoru in prepustila njemu prostor ob strani lepe spavačice. Degraw stoji tik ob njej in ne odmakne pogleda od nje, ki še vedno leži pred njim otrpla in nepremična.

»Ljubezniva deklica,« šepetajo njegove ustnice, »ali je bil to vzdih tvoje odblede duše, ki čuti bolest, da je morala zapustiti to ljubko domovanje? Ali življenje še ni zbežalo, temveč se le ustavlja in bo kmalu —«

Prenehal je. Ali je resnično zapazil, da je pri njegovih komaj slišnih besedah spreletel blede lice rožnat nadih? Ali je bila le prevara, kakor tudi vzdih? In vendar se mu zdi, da trepalnice niso več tako trdno sklenjene. Še ne živi, toda gotovo je, da tudi ni mrtav. Kje so njeni prijatelji? Da bi bil on zdravnik namesto umetnika, ki ne ve tu pomoči! V silni razburjenosti se obrne do starke.

»Na pomoč! Poglejte vendar, kako se barvajo njene ustnice, roke postajajo tople — zdaj trepečejo krčevito, rože na prsih so se zganile. Veliki bog, ni mrtva! Zopet nam bo izročena —«

Umolknil je. Čuti, da ga je preveč prevzela blazna razburjenost. Skoči k starki ter jo potegne k postelji, kazaje ji obraz mlade deklice. Toda med tem se mu izvije vzkliz iznenadenja, kajti v tem trenutku se je dokodil čudež: dvoje temnih, svetlih oči ga je začudeno gledalo iz venca kodrastih las.

TRETJE POGlavJE.

Čuteče srce doživlja čisto trenutke, ki nosijo na sebi znak sanjivosti, nadutosti. Takega je doživel pravkar Hamilton Degraw. Nikakor ni mogel imeti za istinitost, kar se je godilo pred njim; začudenja prevzet je stal kakor bi bil okamenel. Toda ko je deklica dvignila roke in raztresala cvetke po postelji, je čutil, da izginja čar, in je začel počasi umevati čudež.

Zavidal je smrti njeno žrtve in presrečno želel, da bi videl deklico živo; toda zbal se je pred obistinjitvijo svoje nade ter se resno vprašal, je li še pri zdravi pameti. Celo njen glasni klic ga ni mogel popolnoma prepričati; šele ko se je vzravnila in začela govoriti, ga je spreletelo divje veselje, in vendar so bile zagonetne besede strahu, ki jih je spregovorila.

»Živim! Je zaklicala. Torej ste me le varali! Gledala je divje okoli sebe, dokler ni zapazila starke. »Annetta!« je pozvala ter se obrnila k njej. Razgovora ni razumel, ker je govorila v tajnem, neznanem jeziku starke. Naglo in nemirno ji je ta odgovorila nekaj stavkov, nato si je deklica z dlannji pokrila obraz in začela ihteti. Vendar se je kmalu opogumila, dvignila je v obupu oči in njen pogled se je srečal z umetnikovim, ki se ji je zdel tako prijeten, da je pozabila na besede polne stida in bolesti, ki so ji bile očividno na jeziku.

(Dalje orih.)

Upravno sodišče pri Čehih in pri nas.

Država je bila prvotno povsod absolutna moč, kateri se je moral vsak posameznik ukloniti. Zoper njene ukrepe prvotno ni bilo nikake pritožbe pa če so bili pametni in koristni ali ne. Politični boji za pravice posameznika do družbe, do države, so trajali sto in sto let. Vedno širši krogi so postali deležni teh pravic, a eno se je v teh bojih zanemarljivo: boj za pravico do obrambe zoper zlorabo uprave, zoper zlorabo uradne moči, zoper prekrščenje določenih mej v upravnem postopanju. Kakor so se širile polit. pravice državljanov, tako je naraščal tudi delokrog upravnih oblasti in se je širilo pojje, na katerem so želele in skušale upravne oblasti biti neodvisne in brez kontrole.

Splošno naziranje je bilo, da je je treba dobi upravi neke prostosti, ukrepa po svojem prostem prevdanku. Uprava ne sme biti na vsak korak vezana na okostenele predpise. Zato je bilo v zakonu o ustanovitvi c. k. avstrijskega upravnega sodišča z leta 1895. določeno, da ni dopustna pritožba na upravno sodišče v takih slučajih, v katerih sme uprava soditi po svojem prostem prevdanku. V času tujnega dela in razvoja se se ne obeti pomanjkljivosti te uredbe tako, kakor smo jo morali občutiti in pretrpeti v času vojne in jo moramo prenasati sedaj v našem času, ko preneva ena nareba drugo. To razmerje je postalo že naravnost nezno in ga prenasamo nevoljno samo zato, ker smo se navadili pokoriti!

Tudi avstrijska republika je prešla to veliko pomanjkljivost, ko je 6. februarja 1919 nanovo uredila svoje upravno sodišče, kar je toliko bolj čudno, ker je celo-slovenska republika s svojimi skopom že tri mesece prej opozorila na ta nedostatek. Je to enotno najvišje upravno sodišče za celo območje države. S tem si je zagotovila država zelo važno sredstvo za spojitve vsen dežel in okrajev, ki so kulturno in gospodarsko na zelo različnih stopinjah razvoja in je tudi njena uprava imela popolnoma različen razvoj.

Za pristojnost, sestavo in poslovanje tega čehoslovenskega upravnega sodišča veljajo v glavnem predpisi, ki so veljali za nekdanje upravno sodišče na Dunaju, toda z važnimi izpremembami. Določba po kateri so neopustne pritožbe za zadeve, v katerih in kolikor smejo upravne oblasti po prostem prevdanku postopati, se je brezpogojno razveljavila.

Pri nas se občuti pomanjkanje upravnega sodišča zlasti v davčnih zadevah. Ker finančni uradi nimajo straha pred tem sodiščem, kakor so ga imeli prej, se vidi povsod popuščanje v izvedbi postopanja, ker so se komodno otresli še »navlake« voljenih komisij, je padel način odmere davka na tisti žalostni nivo, kjer smo bili pred letom 1898, oziroma na še slabše, ker sta takrat morala dva moža podpisati svoje »mnenje«, sedaj se pa dostikrat sploh ne ve, od kod je vzeto...

Samo v tem slučaju smemo upati na izboljšanje načina priredbe raznih davkov in na pravilno rešitev naših pritožb, ako stopi kmalu v delo naše upravno sodišče.

Najbolj prizadeta je zaradi zastarele določbe glede prostega prevdanka trgovina in obrt v vprašanju pridobinskega davka. Ta davek se odmeri po prevdanku komisije. Upravno sodišče si je napravilo to udobnost, da je proglasilo ta prevdarek za isti prosti prevdarek, ki izključuje pritožbo pri njem. To je finančna oblast druge stopinje izkoristila temeljito in je zavračala pritožbe kar na debelo s priprosto utemeljitvijo, da je davek prisojen po prostem prevdanku komisije! To je sicer lumparija, ker ima tudi druga stopinja upravnih oblasti

dolžnost, da meritorično presodi odmero, — toda kaj pa hočeš? Saj ni nobene pritožbe na upravno sodišče! V čeho-slovenski republiki je to odpravljeno, pritožba zaradi pomanjkljivega postopanja ali napačne pravne presoje je dovoljena in bo to gotovo v kratkem času blagodejno uplivalo na natančnost pri priredbi, do čim so pri nas davkoplačevalci izročeni na milost in nemilost samovoljnosti davčnih organov.

Pri davčnih kaznih tudi odloča o prisojilu davčne in kazenske mere prosti prevdarek. Ako davčna oblast ne upošteva olajševalnih okoliščin — ob casih finančnih kriz — ni zoper to nobene pomoči, in to pri določitvi — visokih kazni, pri določitvi — zapuorov...

Pa tudi pri odmeri dohodnine dobimo ta nedostatek pristojnosti upravnega sodišča. Pri takozvani globalni cenitvi dohodkov, ako cenilna komisija dvomi, da bi bila napoved pravilna, pa ne more dobiti pripomočkov, da bi določila dohodke, se ima držati zunanji znakov, vsega gospodarskega stanja davkoplačevalca, da si ustvari sodbo o visokosti njegovih dohodkov. Tudi tukaj je izključena kontrola upravnega sodišča

in stopa vsled tega na dan največja samovoljnost davčne uprave. Od leta do leta poskuša davčna uprava pomnožiti število takih ocenitev, da si delo olajša.

Pri nas se je ugnedila že med vojsko — morda vsled pomanjkanja dobrih pravnikov v slabo plačani in z delom preobloženi upravi — še neka druga nevarna navada, ki preti, da nas vrže v razvoj nazaj za več kot dvajset let: dohodnina se odmerja pri nekaterih obratih tako, da se napravijo »poizodobke« in so te merodajne za odmero, napoved se pa kar — zavrže. V enem slučaju ni je znano, da je funkcionar zaslišaval kar svojega podrejenega davčnega uradnika, ki mu je še v sorodu in politični barvi enak. To je politična korupcija. Na vsak način pa moramo zahtevati, da se vir poizvedb in natančna vsebina njihova v smislu § 210 davkoplačevalcu naznani, da se bo vedel braniti. Upajmo, da se bo to kmalu doseglo, z vzpostavitev upravnega sodišča bi se morda že blo.

Ob enem moram opozoriti vlado, da mi tudi brez državnega sodišča ne moremo biti, bodisi zaradi konpetenčnih konfliktov, bodisi zaradi

pravic posameznikov. Posebno državni nastavljeni v teh casih težko pogrešajo to sodišče. Naj bi njegovo pristojnost vsaj začasno prevzel pomnožen senat upravnega sodišča s sodelovanjem najvišjega sodišča.

Dr. Robert Kermauner.

Društvo za čuvanje narodnega zdravja v Sloveniji.

Pri vseh narodih, ki so bili vpleteni v svetovno vojno, se sliši obupen klic proti najhujšemu sovražniku človeštva, klic na pomoč zoper jetiko. V deželah, v katerih so že pred vojno obstajale organizacije zoper to bolezen in bile že tedaj uspešno boj proti njej, imajo sedaj polne roke dela. Saj je moralo njih delovanje med vojno prenehati in med tem časom se je jetika zopet bolj razširila in začela moriti med svojimi žrtvami. Moški, ki so bili v vojski, so bili izpostavljeni hudim naporom in vremenskim neugodam; pomanjkljiva in slaba hrana jih je slabila in povzročala, da so bili vedno bolj dostopni raznim boleznim. Pa tudi onim, ki so

ostali doma, ni bilo prizanešeno. Delavci in delavke v tovarnah so morali napeti vse moči, da so zadostili zahtevam vojnih oblasti, na kmetih so pa ženske in nedorastli otroci bili prisiljeni nadomestiti vojaka-očeta, brata ali hlapca, da so se preživljali. Razven tega je pa brezobzirni vojni oblasti bilo zdravljenje in izoliranje na jetiki obolelih vojakov odveč. Odpuščala jih je domov, ker so ji bili le nadležni in za fronto nesposobni bolniki; pomrli so med svojci, med tem pa so okužili svoje mlajše sorodnike. Zanemarljivo se je borba zoper tuberkulozo in žalostne posledice se že pojavljajo v vseh krogih prebivalstva. Zreti nam hujši sovražnik in bati se je, da nam uniči več ljudi kot nam jih je pobrala vojna.

Tudi sporne bolezni so se razpasle med nami kot se nikdar. Prej teh se pozna nišo na dežel in redki so bili slučaj v mestih. Toda sedaj! Vojak se je vrnil okuzen domov k svoji ženi, skoro vsi narodi Avstrije in Nemčije so pršli v naše kraje in zaustili ta strup med nas.

Spolna bolezen in jetika vladata in mi minamo nobene organizacije vojske proti njima. Posamezniki se borijo, toda kaj pomeni boj posameznika, neorganiziranih proti takemu sovražniku, ki ne pozna nobenega usmiljenja, nobenega premirja.

Pretečo nevarnost je sklenilo naše ministstvo odstraniti od nas in posebno od naših potomcev in začelo organizirati boj proti temu sovražniku. Obrnilo se je na zdravniška društva za sodelovanje, pozivali vse stanovne prebivalstva, dobrodošel je vsakdo, ki hoče pomagati v tem boju. Kajti le s sodelovanjem vseh, ki jim je ljudsko zdravje na srcu, bo ta boj uspešen in nam zagamceno zdravo in krepko potomstvo.

Kakor v vseh drugih pokrajinah naše mlade države se tudi v Sloveniji osnuje »Društvo za čuvanje narodnega zdravja« s se dežem v Ljubljani. Društvo je zagotovljena izdatna državna podpora, navezano pa bo tudi na prostovoljno sodelovanje in prispevke občin, denarnih zavodov, društev in posameznikov. Njegov delokrog bo obsegal celo Slovenijo in delo, ki ga čaka, bo ogromno.

Pripravi se morajo za bolne na pljučih zdravilišča v primernih krajih, razširiti in povečati že obstoječe bolnice z ustanovitvijo posebnih oddelkov za te bolnike. Le na ta način, da se izločijo bolni, za svoje sostanovce nevarni člani rodbine, infekciozni učitelji in učenci, prodajalci jedi, natakariji, služkinje itd. iz svoje okolice v bolnico, kjer se jim bo nudila zdravniška pomoč, le na ta način se bo preprečila možnost nadaljne infekcije. Vsak slučaj tuberkuloze se bo moral naznani v prid bolnika in v prid sostanovalec, vsako stanovanje, v katerem je prebival tak bolnik, se bo moralo razkužiti. Po vseh večjih mestih in delavskih krajih se imajo ustanoviti ambulatoriji, kjer se bo brezplačno preiskavalo in zdravilo lahko obolele. Tu se bo pomagalo revnejšim s hrano, obleko, preskrbljevalo se jim bo primerne službe. Po deželi se pa osnuje odbor, ki prevzamejo za svoj okraj to delo človekoljubnosti in samoobrane in ki bodo poročali centrali, kaj je temu okraju potreba. V vsakem takem odboru naj bo tamošnji zdravnik, kateremu bo pridružena izveščarica bolničarka in zdravniški pomočnik. Prva bi obiskovala bolnike in pomagala dejanski in z nasveti po zdravikovem navedilu bolnikovim rodbini, slednji bi pa imel na skrbi razkuženje stanovanja, obleke itd.

Radi velikega dela, ki ga prevzame osnuje se društvo, je pa potrebno, da se zanimajo najširši krogi, ker v korist vsakega posameznika je, da se odstrani nevarnost infekcije, ki nam preti sedaj v toliki meri.

Dr. Tone Jamar.

Priporočamo sledeče knjige za priložnostno darilce!

Ivan Albrecht: „Slutnje“ broš. K 5.—, vez. K 8.—
Janko Glaser: „Pohorske poti“ broš. K 5.—, vez. K 8.—
Dr. Ivan Lah: „Dore“. Povest slovenskega dečka iz svetovne vojne. Cena vez. K 6.—
Milan Purgelj: „Mimo ciljev“. Novele. Vez. K 8.—
Cvetko Golar: „Kmečke povesti“. Sedem zanimivih povesti iz kmečkega življenja. Vez. K 8.—
Anton Pesek: „Stepe ljubezen“. Ljudska igra s petjem v petih dejanjih. Broš. K 2 50
Manica Romanova: „Sopek samotarke“. Zbirka novel. Cena broš. K 7.—
Azor in Tefft: „Humoreske“. Zbirka ruskih humoresk, satir in grotesk. Cena broš. K 6.—
„Kurentov album“. Humoristični almanah s slikami K 4 50
Ferd. Seidl: „Rastlinstvo naših Alp“. Pris evke k spoznavanju slovenske zemlje. Vez. K 10.—
Alfonz Mencinger: „Nauk o serviranju“. Bogato ilustrovana pomožna knjiga za praktični in teoretični pouk na nadaljevalnih šolah za vajence gostilnarske in hotelske obrti in za samouke K 15.—

Narodna knjižnica:

1. in 2. snopič: „Valentina Vodnika izbrani spisi“. Cena K 8.—
3.—5. snopič: Leonid Andrejev: „Gaudemus“. Komedija. — Poslovenil dr. Jože Gionar. Cena K 8.—
6.—9. snopič: Vladimir Levstik: „Gadje gnezdo“. Povest iz dni trpljenja in nad. Cena broš. K 10.— vez. K 12.—

Širite med narod:

1. Koroška. Carantanus. Pridejan je zemljavci v barvah Koroške. Cena K 4.—
2. Poglavje o stari slovenski demokraciji. Gosposvetsko polje. Spisal dr. Bogumil Vošnjak. Cena K 2.—
3. Naša istra. Spisal Fran Erjavec. Cena K 1.—
4. Problemi malega naroda. Spisal Abditus. Cena K 2.—
5. Jugoslovanska žena za narodovo svobodo. Uredil Alre. Cena K 2.—
6. Slovenska narodna mladina in njene naloge na narodnem, gospodarskem in kulturnem polju. Spisal Jan. Ev. Stuhar. Cena broš. K 10.—

Slovenci, Slovenke! Zavedajmo se svojih pravic, spoznavajmo svojo domovino. Vsakdo naj se pouči o najbolj perečih naših vprašanjih
Naročite te knjige in brošure, širite jih med ljudstvo!

Dobivajo se v upravnistvu „Jugoslavije“ v Ljubljani in pri njenih podružnicah v Celju, Mariboru in Ptuj ter v vseh knjigarnah.

Pošiljamo te knjige poštne prosto, če se denar naprej pošlje. Povzetje stane K 1 90 in je torej najbolje če pošljete denar za knjige naprej.

Naročite knjige, dobra knjiga je najboljši prijatelj!

Zvezna tiskarna v Ljubljani.

Jugoslovanski kreditni zavod v Ljubljani

Marijin trg 8, Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murski Soboti

obrestuje hranilne vloge
in vloge na tekoči račun

Ustanovljena septembra 1919.
Prometa v prvih treh mesecih nad
10.000.000 kron.

4%

čis ih brez odbitka
rentnega davka.

Neposredno pod
državnim nadzorstvom.

Dnevne vesti.

— Pod Golia-Brežjevo vlado so napredovali v vseh resortih, ki so stali pod vplivom SLS samo pristaši te stranke. v prvi vrsti seveda sorodniki in prijatelji visokih gospodov, dalje pa v izdatni meri mnogi nemčurji in drugi avstrofilci. Marsikdo od teh je preskočil mnogo starejše slovenske kolege, ki so bili Slovenci že pred prevratom in so morali zato svoj čas mnogo trpeti. Lahko si je misliti, kako jim je bilo, ko so morali gledati, kako nekdanji njihovi in narodni sovražniki vnovič triumfirajo. Zdej imamo drugo vlado, a ta krivica še vedno ni popravljena. Skrajni čas je, da dobe oškodovani in razžaljeni slovenski uradniki zadoščeno in odškodnino.

— Poziv na delo, stradanje in žrtve! S tem geslom vabi Češka obec sokolska tekočega leta v Prago vse prijatelje in bojovnike sokolske misli. Vršil se bo namreč vsesokolski zlet, ki pa se bo od dosedanjih manifestacij za sokolsko idejo razlikoval tudi po tem, da ne pridejo Sokoli v Prago samo na zabavo, temveč na napor vseh sil. Češka obec sokolska javlja, da se ob tej priliki ne bodo mogle nuditi udeležnikom tiste ugodnosti, ki so bile ob času sokolskih zletov doslej v navadi. Sokoli se bodo vozili v Prago v živinskih vozovih, spali bodo na slamni v šotorih, navezani pa bodo skoraj izključno na ono hrano, ki jo sami prinesejo s seboj. Vsaka župa bo živela zase ob svoji hrani, ki jo bo dobivala iz svoje kuhinje. Na ta vsesokolski zlet pridejo Sokoli in njihovi prijatelji iz vseh dežel, v obilnem številu se ga udeležijo tudi Jugoslovani; pripravljeni je zelo mnogo gostov iz Francije, Anglije, Belgije in celo iz Amerike, odkoder pride na zlet 50.000 ljudi.

— Celibat. Iz krogov naše duhovščine smo prejeli sledeči značilni dopis: Rimska cerkev zahteva brezporočno vero v sv. pismo, med katero spadajo tudi listi sv. apostola Pavla. Tembolj čudno se more torej zdeti vsakemu mislečemu človeku, zakaj se cerkveni knezi tako zelo potegujejo za celibat, ki vendar naroča sv. Pavel, da mora imeti celo škof eno ženo. I. Tim. 3, 2: Oportet episcopum esse unius uxoris virum... V praksi se celibat »lomil«, kakor skoraj nobena druga pozitivna cerkvena postava. Dokazov ne manjka! P. n. ordinariati jih imajo dovolj na razpolago. Glede celibata tudi ne velja izgovor, da se radi prestopkov postava ne more odpraviti, ker celibat sploh ni potreben in je cerkev brez njega preživela tisoč let, da celo tristoletno krvavo preganjanje! Kaj bi pa ljudstvo reklo, če bi se odpravil celibat? Ne bo se jokalo za njim, saj sumnič celo popolno vzdržnega duhovnika! Ženitev duhovnikov bi naj bila prostovoljna!

— Komanda dravske oblasti v Ljubljani blagovolj posojnitni in natančneje se izraziti glede zaračunavanja pristojbin podčastnikom, katerih sarža še do danes ni jasno ugotovljena. Večina nekdanjih četovodij je danes podnadrednikov, kar pa kaže ni pravilno, ker jim glasom povelja št. 46 pristaja čin — narednika. Isto se dogaja z ostalimi saržami. Računski podčastniki pri četah ne vedo zaračunati pristojbin drugače kot po stari metodi, to je, da se četovodje napravijo »podnadrednika« s plačo 50 par dnevno. Ako je glasom povelja, št. 46, bivšega »četovodjo« smatrati za narednika, mu toraj pristaja tudi plača, ki je določena za narednika; vsaj logika to zahteva! Zato doslednost v vseh stvareh. Prosi se v tej zadevi točnega in zanesljivega raztolmačenja. Demobilizira se prvi poziv že od septembra dalje, pa gre le vse prav po časi — prav po turško. Gospodarij, rojen v l. 1885 — naprej, katerim so bile orožne vaje preložene na 1. november, služijo še danes, dasiravno so vpoklicani na orožne vaje preklicani. Kdaj bodo odpuščeni, se pač ne ve.

— Malomestno razmere na glavni pošti. Vsak kdor ima pogosto opravka na glavni pošti se lahko prepriča, kako spiserske kmetske razmere tu vladajo. V kljub temu da je sedaj promet tako v brzojavnem kakor tudi v prometu z denarnimi nakaznicami skoro trikrat večji kot prej, se ni ukrenilo dosedaj še prav nič, da bi se pospešilo oddajo brzojav in denarnih nakaznic. Samo pri enem okencu v pritličju se oddajajo brzojavke in tam je samo ena poštna uradnica, čeprav je tudi zraven nje še eno okence, katero pa »radi diskrecije« vedno z zelenim zastorom zaštrto. Naval na to okence je velikanski, pa samo ena moč! Zakaj se ne nastavi vsa 2 moči za to? Ravnotežna zastopna vlada v

prvem nadstropju pri oddaji denarnih nakaznic. Samo pri enem okencu smeš opraviti svojo reč! Raditvega si pri vseh okoliških kmetskih poštah in tudi pri filijalkah v mestu hitreje postrežeš kakor pri centrali, tako ne gre več naprej. Zganite se gospodje, Ljubljana ni več »dolga vas« ampak prestolnica Slovenije, kolo časa se ne da več zavirati.

— Izprememba voznega reda na hrvaških progah. Ravnateljstvo državnih železnic v Zagrebu javlja sledeče izpremembe voznega reda z veljavnostjo od 1. decembra 1919: Na progi od Bakra do Zagreba hočemo ustaviti mešani vlak št. 1045 in 1044, na progi od Ogulina do Vrhovine mešani vlak št. 6312/364 in 6313 na progi od Capruga do Karlovca mešane vlake št. 5914/5964 in 5911. Od zgoraj navedenega dne stavljam dnevno v obrat sledeče vlake: Na progi od Zagreba do Bakra osebne vlake št. 1010 in 1011, — od Zagreba do Srpskih Moravica mešane vlake št. 1044 in 1041, od Zagreba do Karlovca mešane vlake št. 1046 in št. 1045 in vsaki petek mešane vlake št. 1064 in 1043 a. Od Karlovca do Generalkega stola šolski vlak št. 1042 in 1043. Na progi Ogulin-Vrhovina mešane vlake št. 6315 in 6316, Ogulin-Plaski mešani vlaki št. 6311 in 6314. Na progi Zagreb Varaždin mešane vlake št. 6811 in št. 6804, Varaždin-Cakovac, mešani vlaki št. 6821, št. 6824.

Na progi Varaždin-Golubovec mešane vlake št. 6912, in št. 6913. Na progi Zabok-Krapinske Toplice-Krapina mešane vlake št. 7112 in št. 7101 a. Na progi Zabok-Krapinske Toplice-Gornja Stubica mešane vlake št. 7310 in 7313 a. Na progi od Zagreba do Siska mešane vlake št. 518/II in 519/II od Siska do Sunje št. 5818/II in 6819/II, kateri kakor 6014 a, odnosno 6011 a, v obče direktno do, odnosno do Banjaluke. Na progi Caprag-Karlovac mešane vlake št. 5904 in 5901.

— Kaj je s petrolejem? Obrtniki v ljudno vprašajo kompetentne oblasti, kje tiči vzrok da se ne dobi nikjer potrebni petrolej, da bi mogli izvršiti vsaj svojo obrt! Mestni magistrat je zaplenil pri trgovcih velike množine petroleja. Zakaj se ga ne nakaže obrtnikom, ali misli mestni magistrat ga oddajati sredi poletja, ali se moremo navaditi na popolno egiptovsko temoto! Apeliramo, da se nam takoj nakaže petrolej, drugače smo prisiljeni svoje obrate opustiti.

— Dovoljen uvoz tujega časopisa. Ministrstvo za notranja dela je z odlokom od 4. decembra št. 5862 dovolilo uvoz tujega časopisa, samo ne iz Ogrske in Bolgarske; za te ostane torej stara prepoved v veljavi.

— »Slomskova zveza«, organizacija učiteljev, ki so pristaši SLS, je imela 29. decembra občni zbor. Zveza šteje 496 učiteljev in učiteljic. Tekom zadnjega leta je nanovo pristopilo 55 članov.

— V dolenskem vlakcu je bil na Silvestrov večer pozabljen dežni plašč. Kdor ga je našel, naj ga izroči proti nagradi v Zvonarski ulici 11.

— Pripravljalni odbor za ustanovitev »Društva poštnih uradnikov in uradnic za Slovenijo«, naznanja vsem članom kategorij »Poštarjev, odpravnikov, adjunktov, oficijantov in aspirantov obojega spola«, da se vrši dne 11. januarja 1920, ob 14. uri popoldne v Ljubljani v pismonoški dvorani glavne pošte: ustanovni občni zbor. Radi važnosti se vabijo vsi člani in nečlani gori omenjenih društev k obilni udeležbi.

— Društvo babic za Slovenijo se je osnovalo v Ljubljani. Babice so določile enotne tarife za vse vrste svojih opravil. Tarifi se ozirajo na premožnost klientov, ki jih dele v ta namen v tri stopnje: premožne, manj premožne, nepremožne. Nočni tarifi so za 100 odstotkov višji od dnevnih.

Ljubljana.

Novi docenti na ljubljanskem vseučilišču. Docenta zagrebškega vseučilišča dr. Jovan Hadži in dr. Marijan Salopek sta sprejela poziv ljubljanskega vseučilišča za zoologijo, odnosno za geologijo.

Ali imamo sposobnih slovenskih uradnikov? »Slov. Narod« piše: Kakor nam poročajo, se namerava nastavit pri računskem oddelku gozdarskega urada v Ljubljani bivšega okrajnega glavarja v Logatcu Eckla. Menimo, da imamo za to službo na razpolago dovolj slovenskih uradnikov ali vsaj takih, ki so manj kompromitirani, kakor bivši okrajni

glavar Eckel. Zato pričakujemo, da se bo poskbelo, da pride na to mesto zanesljiv naš človek.

— Imenovanje. Ingr. Ign. Šega višji nadzornik in načelnik strojnega oddelka pri ravnateljstvu južne železnice je imenovan centralnim nadzornikom.

— Trg Tabor. Ljubljancje se v dopisih pritožujejo nad prodajo tega trga in dovoljenjem, da se zazi, kolikor smo mi poučeni, temneje pritožbe deloma na napačni podlagi. Sklep mestnega sveta namreč izrecno zahteva, da se trg ne sme ves zazidati ampak samo pročelje ob Skofji ulici; ostali svet — menda nad tri četrtine — mora ostati nezazidan, tako da okolica ne izgubi ravno za oni del mesta tako nujnega rezervoarja za sveži zrak.

— Slovenska zaprisega rekrutov. V nedeljo 4. januarja t. l. ob 10.30 uri bo slovenska zaprisega rekrutov ljubljanske garnizije na stavbišču pred hotelom »Slon« na Dunajski cesti.

— Gospa Ivanka Bežek, v Ljubljani, Poljanski nasip, je darovala v spomin umrlega profesorja gospoda Viktorja Bežeka, namesto venca medicinskim fondom znesek 50 K.

— Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske. V času od 21. do 27. decembra 1919 se je rodilo 31 otrok, mrtvi so se rodili 3, umrlo je 22 oseb, med njimi 19 domačinov. Za otročico je umrla 1 oseba, za legarjem 1, za jetiko 3 tuji in 3 domačini. vsled mrtvouda 1 oseba, vsled nezgod 4 osebe in za pljučnico 6 oseb. Za infekcijskimi boleznimi so oboleli: za otročico 1 oseba, za kozam 1 vojak, za tifuzom 1 tujec, za vrtatiko 1 oseba in za otrpjenjem tilnika 1 oseba.

— Ruski kružok naznanja svojim članom, da je knjižnica urejena in bo odprta počenši z juturnim dnevom vsako nedeljo od 10. do 12. ure dop. v mali dvorani Mestnega doma.

— Pravoslavna služba Božja obdržavce se na praznik Roždestva Hristova — Božič — 7. i. 8. jan. 1920 god. i. na praznik svetog Stevana 9. januara 1920. god. u 10. uri prije podne u evangelijskoj crkvi.

Pravoslavni se pozivajo službo božjo.

— Velika tatvina tobaka v tobačni tovarni odkrita. Detektiv ljubljanske ekspoziture so izsledili verziški zakonski parček, ki je nameraval vthotapiti v Trstu 200 zavojkov tobaka. Pri zaslišanju je dvojica priznala, da sta kupila tobak po verziški ceni 6 K 20 vin. pri F. L. v Florjanski ulici, dočim stane po trafikah le 3 K 20 vin. Pri lučni preiskavi pri F. L. se je našlo še 10 kg tobaka, ki izvira iz ljubljanske tobačne tvornice. F. L. je povedal, da je dobil tobak od nekega brveca. Dotični brivec na odgovor pozvan je izpovedal, da je kupil tobak od invalida J., delavca v tobačni tvornici. J. so zaprli, ostali pa so naznanjeni oblastem radi tihotapstva in verzištva.

— Kaznovani tihotapki. Detektiv kolodvorske ekspoziture v Ljubljani so prijeli tržaški tihotapki Olgostoka in Elizo Danev, ker sta hoteli iztihotapiti večjo množino živil in tobaka preko meje. Tihotapki nista imeli predpisanih potnih listov in sta bili tudi radi tega kaznovani z denarno globo.

— Povišanje računa za lastni žep. Nek čevljar iz D. M. v Polju je poslal svojega vajenca Jakoba Zaplotnika tistaj račune k dvema strankama. Zaplotnik pa je strankama povišal račun za 100 kron, narakar je izginil. Oblasti ga iščejo.

— Člane »Splošne gospodarske zadruge«, ki dobe izkaznico za cenejša živila (moko, zabelo, itd.) opozarjamo na to, da bodo ta živila dobivali v imenovani zadruzi, da naj si torej dajo tudi izkaznice staviti le na to zadruzo.

— Člani »Splošne gospodarske zadruge za Slovenijo« na Gospodarski cesti se opozarjajo, da pri deveto po krompir, katerega ima zadruza še nekaj oddati. Posebno se opozarja, da je to zadnji krompir iz zadruge kasneje članom ne bode mogla s krompirjem postreči. Cena kg krompirja je 1 K 30 v.

— Delniška družba »Štampa« v Ljubljani, ki je kupila Bambergovo tiskarno, je izvolila v upravni svet tele gospode: Otmara Bamberga, Josipa Breznika, dr. Otona Fetiha, Maksa Hrovatna, Petra Kozino, dr. Josipa Lavrenčiča in Josipa Urbančiča.

Društvena in uradna obvestila.

Danes ob 8. uri zvečer pri Mraku sestanek dvorskega pol. okraja. Kolizejski okraj. Somišljeniki Nar. soc. stranke iz Kolizejskega okraja se vabijo, da se zanesljivo udeležijo

važnega sestanka, v ponedeljek 5. t. m. točno ob pol 8. uri zvečer v Prešernovi sobi restavr. »Novi Svet«.

Za »Tiskovni sklad NSS.« so nadalje darovali: tov. Hrstnik 20 K, Sifrer 20 K, Zalar 10 K, Juvan 10 K, Rostohar 10 K, Deržič 20 K, Kozinc 20 K, Škof 20 K, Čebin 20 K, N. N. 20 K, Verbič 10 K, Peterlin 10 K, Ivančič 50 K, neimenovan 100 K, neimenovan 1000 K, skupaj 1340 K, od prej 2758 K, vsota 4098 K.

Škod NSS.: V Novem mestu se vrši v nedeljo, dne 4. t. m. ob 2. uri pop. v gostilni Košak.

Članom »Preporoda«. Čitalnica »Preporoda« je odprta članom vsak delavnik od pol 10. do pol 12. ure

dopolodne. Knjižnica ostane te dni še zaprta. Ta red velja do vstevši 5. januarja. Tovariši, poslušajte se te dal še čitalnice in ne pustite, da poteče čas božičnih počitnic v brezdelju.

Občni zbor »Preporoda« se ne vrši, kakor je bilo predčerašnje objavljeno, ob 5. uri, temveč že ob 3. uri in sicer, kot omenjeno, v soboto, dne 10. januarja v veliki dvorani Mestnega doma.

Upravni svet »Preporoda«. = Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. V nedeljo ob 10. uri dopoldne odborova seja. — V ponedeljek ob pol 8. uri zvečer skupna vaba m. p. govor o nameravanih prireditvah v letu 1920. — Odbor.

Gospodarstvo.

VINSKA LETINA V SLOVENIJI.

Vinska letina je minulo jesen izpadla pri nas zelo nepovoljno. Pridelalo se je mogoče komaj eno tretjino toliko vina kot lani. Krivo je bilo temu neprestano deževje, velika pa tudi mraz, ki je nastopil v oktobru in povzročil, da je začelo grozde gniti. Kar se kvalitete tiče, je izpadla ta pri zgodnejših vrstah še dosti ugodno.

Sredi oktobra trgano grozdje je imelo (po klosterneburški moštni tehtnici) po Dolenskem in deloma po Stajerskem crmina do 14,5 odstotkov, belo do 16 odstotkov in fine bele vrste (burgundec, silvanec, rulanec) celo do 20 odstotkov sladkorja; kisline pa proporcionalno s sladkorjem od 7 do 11 od tisoč. Vina torej lahko razvijemo 10 do 12 odstotkov (volumnih odstotkov) alkohola. V kakovosti torej skrbno pripravljena močna vina lahko prekosijo t. a. kdor je kječemu moštu pravočasno dodal sladkorja, si je lahko zelo izboljšal kakovost vina. Pazljivega ravnanja je bilo treba tudi pri moštu iz gnilega grozda.

Cene so letošnjemu vinu, ker ga je malo, zelo porasle in se še dvigujejo: vinske kupčije pa se ne razvijajo dobro ne doma, ne z inozemstvom, ker so naše prevozne razmere neugodne.

— Izvoz lesa v Trst. Ravnateljstvo državnih železnic v Trstu brzojavlja obratnemu ravnateljstvu južne železnice v Ljubljani, da se sprejemajo lesne pošiljke za Trst, staro luko pod pogojem, ako so vozniki žigosani od uprave javnih skladišč v Trstu, da ni proti pošiljatelj nobenih zadržkov.

— Žetev sladkorne pese v Nemčiji. Namesto 3.000.000 ton sladkorja od sladkorne pese, katere je proizvodila kampanja l. 1917—18., bo letošnje poslovno leto 1919-20 prineslo po sodbi nemških strokovnjakov nekaj čez 1.600.000 ton. Zato se bo moralo racioniranje sladkorja še vsaj 6 mesecev vzdržati. Tudi nekatere tovarne ne bodo mogle dobiti vseh naročenih količin, izvezete so samo tovarne za marmelado, za vkuhanje sadja in za umetni med.

— Nazadovanje premogovne produkcije na Češkem. V najmočnejšem premogovnem področju Ostrova-Karvin nazaduje produkcija premoga v primeri s stanjem v mirnem času. Pa tudi primera z lastnim stanjem daje sliko nazadovanja. Tako je n. pr. septembra l. 1918 prišlo na enega delavca 1852 metrskih stotov, a septembra 1919 samo 1348 metrskih stotov, kar pomeni nazadovanje za 23,3%. V koksarnah je znašalo nazadovanje v istem času za 37,2% pri osebi.

— Prevoz turškega zlata v Francijo. V Carigradu se govori o

eventualnem prevozu v Francijo onih zalog zlata, katere je Turčija za časa vojne na svoj račun depozirala v nemških bankah. Ore za 6 milijonov zlatih turških lir, od katerih pa je turška vlada že za časa vojne vzela 1.300.000 nazaj; ostane še torej samo 4.700.000 turških zlatih lir za eventualni prevoz v Francijo.

— Poljedelska produkcija na Angleškem. Obelodanjeni statistični podatki agrarne produkcije na Angleškem za leto 1919 kažejo občutno nazadovanje napram letu 1918. Kar se tiče n. pr. pšenice, je bilo za 135.000 ha površine manj posejane nego leta 1918. Vsled tega se je tudi pridelek zmanjšal za 2.600.000 hektolitrov. Tudi podatki glede ovsa in krompirja izkazujejo nazadovanje. Zdi se, da je poljedelstvo isto tako žrtev povojne reakcije kakor industrija.

— Produkcija gatiških petrolejskih rafinerij. Mesečna produkcija gatiških petrolejskih rafinerij znaša 7590 vagonov. Od tega proizvajajo državne rafinerije 3000 vagonov, došim ostanek pripada privatnim podjetjem. Od teh privatnih podjetij jih je ameriška last 500, nemška 1310, nemško-angleška 1200, dunajska 500, francoska 750, poljsko-francoska 200, a izključno poljska samo 120 vagonov.

— Novi poljski bankovci. V Dunajski državni tiskarni se ravno kar izdelujejo novi poljski bankovci, katere hoče poljska vlada januarja 1920 staviti v promet. Po poročilu poljskega finančnega ministra doktor Bilinskega se nahaja na poljskem teritoriju 15 milijard raznih bankovcev (mark, kron in rubljev) v prometu. Na njihovo mesto bodo stopili domači poljski bankovci, takozvani zloty (forinti). Na Dunaju se tiskajo samo bankovci manjših vrednosti, dočim višje bankovce izdeluje neka londonska tvrdka.

— Pridobivanje nafte v Galiciji. Listi poročajo, da je skupina poljskih kapitalistov z zastopniki znane nafte tvrdke Nobel ustanovila na Poznanjskem delniško družbo za pridobivanje nafte v Galiciji. Temeljna glavnica znaša 100 milijonov mark. Družba ima naziv: Delniška družba bratov Nobelovih na Poljskem.

— Belgija bo dobavljala premog za Francijo. Tozadavna pogodba med obema državama se podpisuje prihodnje dni v Bruslju.

— Petrolejski vrelci v Mezopotamiji. Na londonski konferenci se je poleg drugih vprašanih reševalo tudi vprašanje petrolejskih vrelcev v Mezopotamiji. Sklenjena je bila pogodba, ki zahteva posest vrelcev še nadalje Angliji. Franciji se je prepustila le eksploatacija nekaterih vrelcev.

Pokrajinske vesti.

»Narodni boljševiki«. Z ozirom na notico, priobčeno pod tem naslovom v našem cenjenem listu z dne 28. t. m. št. 263, prosim da v poljasno omenjene »korupcije« glede policijske ure resnici na lubo priobčite to-le: Ni res, da se je meni podaljšala policijska ura do 11. ure po noči, marveč se je samo dovolilo, da lahko potniki, ki prihajajo z večernimi vlaki velikokrat po 10. uri, pridejo v hotel prenočevati, in da sme v ta namen biti hotel do 11. ure odprt. Stiska za prenočišče je itak znana. Posebno v Sevnici izstopi vedno veliko pasažirjev, ki tu prenočijo in drugi dan dalje potujejo. Ni pa res, da bi se v gostilni tudi točilo čez policijsko 10. uro, ne za tulce popotnike, najmanj pa za domačine. Ni toraj govora o kakšni protekciji ali korupciji. Nadaljna konfrontacija mene kot volnega dobličarja z revnim narodnim gostilničarjem ni služila samo v agitacijo za sosedno Lamperjevo gostilno, ter je le žalosten duševni

pojav za one, ki se takšnih sredstev in zavijanih poslužujejo. Z odličnim spoštovanjem Karl Zupanc.

Kaj na to pomeni? Pred par dnevi je prispel v Trbovlje voz 82.319 naložen v postaji Strobl dne 5. dec. in odpremljen iz postaje Bad Ischl dne 15. dec. z jamskim lesom za trbovelsko premogokopno družbo. Na vozu so bili naloženi veliki lenaki »Kompensationsware« in »Deutschöster. Warenverkehrsstatte«. Vprašamo javno našo deželno vlado, kaj je premogokopna trbovelska družba odposlala za kompenzacijo v Nemško Avstrijo — za jamski les? Mogoče pa so to razni kšefi ravnatelja Huberta, — ker pri nas ni jamskega lesa! Ali vpliva potovanje ministra Kristana, da nam hodejo nemški socialpatrioti pošiljati — jamski les — ker ga pri nas ni in da hodejo razni nemški patriote delati kšefte? Zahtevamo tozadavnega pojasnila! Kaj dela vladni komisar??

Mali oglasi.**Proda se:**

Ogna in vloga varne blaginje vseh vrst in velikosti, kakor tudi blaginje za vzdrževanje in vseh vrst kasete pripojila tvornica Franc Schell, Ljubljana, Koroška cesta 31. Popravila se vrše hitro in točno. 1596

Kupi se:

Kupim nov ali malo obrabljen pisalni stroj z vidno pisavo in slovensko ali češko tastaturo. Ponudbe na Jaroslav Breuer, mestni stavbenik, Ljubljana, Vojska ulica št. 16. 2

Konja mlinog i kola lagana sa ormom mladje 3-5 godina kupujem ponude slati M. Dimić, Zagreb, Jurišićeva ulica 24. 3

Seno sladko, več vagonov za takojšnje dobavo išče Miloš Regovec, Jesenice. 1637

Kupim rezan in okrogel les in žagance v velikih množinah. Miloš Regovec, Jesenice. 1638

Prazne vreče in razna semena kupuje Josip Urban, trgovina s semeni, Ljubljana, Miklošičeva c. 8. 1640

Službe:

Iščemo uradnika za zvonarno, ki naj bo veziran v knjigovodstvu in glasbeno izobražen. Ponudbe na Stojne tovarne in livarne d. d., D. najška c. 48. 1

Prodajalca se sprejme za novo otvoreno prodajalno, z špecerijskim blagom in deželimi pridelki na deželi za samostojno vodstvo; reflektira se samo na starejšo moč vajena knjigovodstva, slovenske in nemške korespondence, znanje italijanske ima prednost in nakupovalna deželni pridelki ter jako zanesljiva oseba. Nastop in plača po dogovoru, stanovanje in hrano pri gospodarju v hiši. Naslov pove upravnistvo tega lista. 1

Kolar za vozove in kočije se išče. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru. Zglašiti se je: Cesta na Kodeljevo št. 8. 1648

Absolventinja trg. tečaja, zmožna slov. in nem. jezika, išče službo kot kontrolistka, ev. praktična 1-2 meseca brez plačila. Naslov v upravnistvu pod šifro „Takoj“. 1647

Razno:

Iščem meblirano stanovanje, obstoječe iz 4-5 sob, kuhinje in priključni za nek konzulat. Stanovanju v vili dam prednost. Cenjene ponudbe pod „Konzulat“ na upravnistvu. 1644

K. Linhart, urar

Marije Terozija c. 7.

Velika zaloga zlatih, srebrnih in niklanih ur, kakor Omega, Schaffhausen, stenske ure z nihalom po najnižji ceni. Popravila se sprejemajo vsaki čas in se solidno izvrše. 490

Izjava

Marija Tišar iz Klanca izjavlja pred posredovalnim uradom v Predaslihi, da ni imenovala Franc Krč-a iz Klanca, da je kaj deležen pri tatvini olja in preš in ga tudi ne sumi. Posredovalni urad Predasle. 1

NIŠI, podgane, stenice in šurki ter ves mrčes mora poginiti, če se vporablja moja preizkušeno najboljša in povsod hvaljena sredstva, kakor: za poljske miši 7 K, za podgane in miši 7 K, za šurke 8 K, posebno močna tinktura za stenice 7 K, ničevalec moljev 6 K, prašek proti mrčesu 4 in 8 K, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (ničevalec rastlin) 6 K. Pošilja po povzetju. Zavod za eksport M. JÜNKER, Zagreb, Petrinjska ulica 8.

Zahtevajte „Jugoslavijo“ v vseh gostilnah, kavarnah in brionicah! Pridobivajte naročnikov!

Pozor!**Pomaranče**

večja množina se proda po jako nizki ceni, roba prima ponudbe na upravo tega lista kot „pomaranče“.

Konjak

Pri slabostih vsled starosti, težkočah v želodcu, pešanja moči je **stari vinski konjak** pravo življenje vzbujačo sredstvo. Dve politterski steklenici pošlje z zabojem vred za 68 K franko BENIŠ HERTL, veleposelnik, grad Gollo pri Konjicah, Štajersko.

Slikarska in plesarska delavnica**Jenko & Šetina**

Celovška c. 89., Ljubljana VII.

prevzema vsa v to stroko spadajoča dela, posebno sobno dekoracijske slikarije, stavbeno in pohištveno pleskanje itd. Uporablja se samo pristno blago. Postrežba točna, cene primerne.

Pomaranče.

Vsled ustavitve prometa razpečam 1 vagon la. pomaranč po 2462 ugodni ceni.

FERENČAK, Ljubljana

Kolodvorska ul. 31., dvorišče.

Darujem en vagon drv

in dam še posebno nagrado onemu, ki mi preskrbi v sredini oziroma, tudi ob periferiji Ljubljane stanovanje od 3-5 sob s kopalnico, vsemi pritliklinami in če le mogoče z električno razsvetljavo. 2379

Ponudbe pod „Vagon“ na Anon. eksp. Matelič, Ljubljana Kongresni trg 3.

Ia

BOSANSKE SLIVE

v zabojih po 15 kg.

Kava

Čaj

Čokolada

Kakao

Kavin pridelatek

Konjak

Rum

Likerije

Sampanjec

Namizna vina

Mandolice

Rozine

Dišave

Parafinike

razpošilja po celem kraljestvu od 5 kg naprej poštne prostol

JOS. FABIANI

Ljubljana, Prešernova ul. 54

Slovenska eskomptna banka

Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 1.

Interesna skupnost s hrvaško eskomptno banko in srbsko banko v Zagrebu. Brzojavni naslov: „ESKOMPTNA“.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Denarne vloge. — Nakup in prodaja: elektrov, deviz, valut — eskompt menic akreditivi — borza, interurb. telefonska šte. 146.

Zajčje kože

od divjih in domačih kupuje po najvišjih cenah **Ivan Šmigovec, Šoštanj,** izdelovalnica klobukov, zamenjava tudi klobuke vseh vrst za kože.

Zobni atelije P. VRANKAR

kone. zobotehnik

Gledališka ulica šte. 7, nasproti gledališča.

Izdelujem najfinjša dela v zlatu, porcelanu in kavčuku. Zlate krone, mostišča ter umetna zobovja brez plošč.

Dvostavno in ameriško knjigovodstvo.

episala Krottmayer-Dolenc.

Prva moderna slovenska učna knjiga za knjigovodstvo.

neizogibno potrebna za trgovske šole in samouk, zelo važna za trgovce, tovarnarje, obrtnike itd. Ravno kar izšla. Dobiva se v vseh knjigarnah in v založbi Zasebnega učilišča Legat, Maribor, Vetrinjska ulica 17/1.

S 1. prosincem 1920 prične poslovati novo ustanovljeno obl. avtorizirano stavbeno podjetje ter prodaja stavbenega materijala

Tavčar & Svetina,

Ljubljana, Gosposvetska c. 6.

ter se toplo priporoča p. n. interesantom za vse v to stroko spadajoča dela, katera izvršujejo strokovnjaško in po zmernih cenah. Načrti in proračuni se izdelujejo točno po naročilu.

Javna prodaja vina in ruma

v skladišču Balkan na Dunajski cesti se vrši dne 8. januarja 1920 ob 9. uri zjutraj. Ob enem z blagom se oddajo tudi sodi.

Stroje za

barvarje, apreture in centrifuge

dobavlja takoj

FELIKS BILLIG, Reichenburg, Čehoslovaško.

Barva in kemično čisti

vsakovrstno blago

obleke

in PERE

in SVETLOLIKA

domače perilo

ovratnice, zapestnice

(pošilja po isto na dom)

in srajce

tovarna JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip št. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica št. 8.

Podružnica v Mariboru: Gosposka ulica.

Nudim:

prazne, rabljene, dobre, hrastove vinske sode, kakor tudi nove transportne in skladiščne sode, potem nove jelove sode za zelje, in nove bukove sodečke z vratni za med.

IVAN PAIČ, Sisak.

BAKER

stari

kupujem.

Plačam najvišje cene.

Odon Koutny, Ljubljana, Kolodvorska ulica šte. 37.

Akviziterja

pridnega, večšega in podjetnega sprejme proti dobri proviziji upravnistvo „Jugoslavije“, Marijin trg 8.

SAMO 4 DNI

traja zdravljenje srbečice in garjev z novim, od vseh dosežanj mazil po sestavi in načinu uporabe bistveno se razlikujočim sredstvom 2885

„SARKO“

znamka „ITO“. Vsaka škatlja vsebuje „SARKO“ mazilo št. 1. „SARKO“ mazilo št. 2. „SARKO“ prah za posipanje in natančni opis bolezni in načina uporabe, katerega mora vsak natančno prečitati, kdor hoče hitro in gotovo ozdraviti. Cena 1 škatli „SARKO“ 16 K, po pošti 18. — Izdeluje in razpošilja: Lekarna pri srebrnem soku, Brežice.

Akviziterje

za Celje in Maribor sprejme upravnistvo „Jugoslavije“ v Ljubljani, Marijin trg 8. Reflektira se le na prvovrstne in dobro vpeljane moči. Pismene ponudbe naj se pošljejo na upravnistvo 2452 „Jugoslavije“ v Ljubljani.

Karbidne svetilke

v najrazličnejših izdeljavah in velikostih se dobe po zmernih cenah pri trvdki

„Svetla,“ Ljubljana

Mestni trg šte. 25.

„SAVINJA“

društvo lesnih trg. in industrijcev v Celju

kupi vsako množino rezanega in okroglega mehkega kakor tudi kostanjevega lesa ter bukovih drv. Tozadevne ponudbe z navedbo cen prosimo na naslov: „SAVINJA“, Kapucinska ulica šte. 5, 1. nadstropje ali poštni predal šte. 1.

Radium

vsebujoča vinovica (francosko žganje) je

„Elevator“

edino pravo in patentirano ter najizdatnejše sredstvo proti trganju, revmatizmu in živčnim boleznim splošno znana. Dobiva se v vseh trgovinah, drogerijah in lekarnah.

Na debelo pa v glavni zalogi za celo Slovenijo:

F. ŠIBENIK,

Ljubljana, Gosposka ulica 16.

Štedite s podplati!

Usnjati nabitki z žeblički, za moške in ženske čevlje, garnitura po K 2.—, za otroške po K 1.50, se zopet dobivajo v ljubljanski zalogi tovarne „PEKO“-čevljev.

Peter Kozina & Co., — Ljubljana, Breg 20. Preprodajalci popust.

Trgovci z manufakturo!

Ob prihodu v Ljubljano, oglejte si trgovino

SVETOZAR KOSÉR

Kolodvorska ulica 24 pri „Tišlerju“.

kjer dobite vsa potrebna in navadna moška sukna, hlače, košulje, plavice, čevlje, noške in ženske nogavice, rute, robce, sušane, klobuko itd. po najnižjih dnevnih cenah. Vsako drugo zaželeno blago preskrbim v štirih dneh.

A. Drufovka

Ljubljana pri Balkanu.

Manufaktura na debelo.